

Traficul de persoane în context transfrontalier: provocări și tendințe în plan european

Human Trafficking in a Cross-Border Context: Challenges and Emerging Tendencies within the European Framework

Gabriela-Loredana HUȘTIUC¹

Rezumat: Fenomenul traficării reprezintă o realitate a societății contemporane, materializată sub forme inedite adaptate noilor tendințe susținute de domeniul tehnologic. Globalizarea accentuată a condus pe plan internațional nu doar la o ascensiune a libertății de circulație, dar și la crearea premiselor vulnerabilităților transnaționale. Cu atât mai mult, contextul actual este unul favorabil, întrucât metodele tradiționale de racolare și recrutare au fost în timp înlocuite de modalități ingenioase, adaptate tendințelor actuale. În acest plan, pare că până și prevenția nu este suficientă, iar victimelor nu le sunt asigurate mijloace adecvate pentru o protecție desăvârșită. Totuși, abordarea situațiilor este, de asemenea, în continuă adaptare și în căutare de modalități de eradicare, prin intermediul instituțiilor atât la nivel național, cât și european și chiar internațional. Prin urmare, evoluția fenomenului este direct proporțională cu eforturile de îmbunătățire a gestionării acestuia la nivel instituțional.

Cuvinte-cheie: trafic de persoane, transfrontalier, exploatare, metode de recrutare

Abstract: The phenomenon of human trafficking constitutes a stark reality of contemporary society, manifesting itself through increasingly sophisticated forms adapted to modern technological trends. Intensified globalization has led, at the international level, not only to the rise of freedom of movement, but also to the emergence of the premises to transnational vulnerabilities. Even more so, the current circumstances are particularly advantageous to exploitation, as traditional methods of recruitment have gradually been replaced by innovative tactics tailored to the digital age. Within this framework, it becomes clear that preventive measures alone are no longer sufficient and that victims often lack access to comprehensive protection mechanisms. Nevertheless, institutional approaches to trafficking are undergoing continuous adaptation, with efforts aimed at identifying effective methods of eradication, both at the national and European levels and increasingly within broader international frameworks. Thus, the evolution of the trafficking

¹ Student, licență, anul III, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, e-mail: gabriela.hustiuc@student.uaic.ro.

phenomenon appears to be directly proportional to the institutional efforts deployed to improve its management and suppression.

Key-words: human trafficking, cross-border, exploitation, methods of recruitment

1. Aspecte introductive

Când se pun în discuție problematici referitoare la această luptă continuă împotriva celor care traficează ființele umane, o serie de întrebări se conturează în mintea oricărui individ: „Este cooperarea transfrontalieră suficientă în vederea combaterii fenomenului?”, „Sunt politicile penale suficiente pentru asigurarea unei protecții adecvate victimelor traficului de persoane?”, „Are ascensiunea digitalizării vreun impact asupra evoluției fenomenului?”.

Fenomenul criminal al traficării reprezintă o provocare contemporană cu îndepărtate origini încă din Antichitate², care a cunoscut modificări substanțiale privind realizarea acestuia în realitatea obiectivă și continuă să reprezinte un subiect de interes la nivel mondial.

Traficul de persoane constituie o formă gravă de criminalitate organizată ce vizează categorii diverse, dar vulnerabile de persoane. Conform definiției conturate la nivelul normativului european³, dar și național⁴ acest tip de conduită ilicită presupune diverse modalități alternative de comitere: recrutarea, racolarea, transportul, transferul, adăpostirea, primirea de persoane. Aceste din urmă pot fi realizate într-o manieră violentă, de constrângere, finalitatea fiind aceea de exploatare, caz în care infracțiunea devine una complexă, având obiectul juridic secundar specific infracțiunilor de amenințare, loviri sau alte violențe sau lipsire de libertate în mod ilegal⁵. La nivel intern, sunt consacrate cu titlu de condiții atașate elementului material și alte acțiuni ce nu implică presiuni directe de sorginte fizică sau psihică, ci indirecte determinate de situația persoanei vătămate (de pildă, aflată în imposibilitatea de a-și exprima voința), de folosirea unui pretext economic (oferirea, darea, acceptarea sau primirea de foloase) sau inducerea în eroare⁶. Totuși, dată fiind importanța valorii protejate, gradul de pericolozitate socială al conduitei impune necesitatea de reținere ca moment consumativ al acestei infracțiuni, momentul realizării elementului material, independent de realizarea sau nu a scopului de exploatare⁷. Relevantă este introducerea alineatului

² George-Cristinel Zaharia, *Traficul de persoane*, Editura C. H. Beck, 2012, p. 7.

³ Conduite descrise în art. 2 alin. (1) din Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 aprilie 2011 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia, publicată în JO L. 101/1 din 15.4.2011, ELI: <https://data.europa.eu/eli/dir/2011/36/oj>.

⁴ Conduite incriminate în art. 210 alin. (1) din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în M. Of. nr. 510 din 24 iulie 2009.

⁵ Valerian Cioclei, *Drept penal Partea specială I*, ediția 9, Editura C. H. Beck, București, 2024, p. 165.

⁶ *Idem*, p. 167.

⁷ *Idem*, p. 169.

(4) în conținutul articolului 210 din Codul penal prin Legea de modificare nr. 202/2024⁸. În acest sens, realizarea *in concreto* a scopului antrenează un regim sancționator mai aspru, marcând astfel opțiunea de politică penală a legiuitorului român ce recunoaște o protecție sporită, amplificată, în considerarea obiectului juridic special⁹.

Exploatarea reprezintă o ingerință gravă împotriva drepturilor și libertăților fundamentale recunoscute oricărui individ, fiind o formă de utilizare nedreaptă a unei persoane sau a unui produs, ce în mod inevitabil implică și o poziție de superioritate caracterizată prin control și manipulare¹⁰. Prin urmare, nu de puține ori astfel de conduite ce se înscriu conceptului ante-menționat implică elementul coercitiv ce determină pe plan psihologic consecințe grave. Din acest motiv, o protecție adecvată a valorilor ce privesc libertatea și integritatea persoanelor expuse vulnerabilităților nu poate fi asigurată decât prin intermediul ilicitului penal. Pe plan intern, termenul este definit în Partea generală a Codului penal, în articolul 182, fiind punct de referință pentru interpretare în contextul traficului de persoane. Prin raportare la tehnica de reglementare, intenția directă este inerentă acestei infracțiuni, fiind de neconceput ca rezultatul să fie doar acceptat și nu urmărit, cel puțin implicit¹¹. Prin urmare, scopul indicat de legiuitor în norma de incriminare reprezintă o calificare a intenției.

2. Perspectivă europeană

Este lesne de identificat importanța implicării Uniunii Europene în lupta contra traficului de persoane, fiind unul dintre actorii principali în domeniul reformelor pe plan legislativ, dar și instituțional. Totuși, în ciuda existenței politicilor comune, există în continuare disparități legislative între statele membre datorate lipsei de armonizare suficientă a normativului, a lacunelor în stabilirea unui standard de măsuri de protecție a victimelor, dar și a evoluției constante a metodelor folosite de rețelele de crimă organizată.

Se poate afirma că acest flagel reprezintă o oglindă a societății, a nivelului de dezvoltare a civilizației¹². Menținerea traficului de persoane într-o poziție de putere în societate este determinată nu doar de factori și circumstanțe tradiționale, ci și de mijloace inovatoare de recrutare și racolare adaptate realităților actuale. Un exemplu definitoriu care evidențiază cu atât mai mult gradul de pericolozitate socială al acestei conduite ilicite constă în folosirea tot mai uzuală a persoanelor de

⁸ Publicată în M. Of. nr. 607 din 28 iunie 2024.

⁹ V. Cioclei, *op. cit.*, p. 170.

¹⁰ Seth J Prins, Sarah McKetta, Jonathan Platt, Carles Muntaner, Katherine M Keyes, Lisa M Bates, *The Serpent of Their Agonies Exploitation as Structural Determinant of Mental Illness*, articol disponibil la adresa online: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC7872213/>, accesată la data de 10.05.2025.

¹¹ Mihail Udroi, *Drept penal. Partea Specială*, ediția 6, Editura C. H. Beck, București, 2019, p. 181; V. Cioclei, *op. cit.*, p. 168.

¹² G. C. Zaharia, *op. cit.*, p. 2.

sex feminin sau a copiilor în vederea acaparării atenției posibilelor victime, utilizarea platformelor social-media în vederea identificării acestora, precum și recurgerea la anumite metode relevante la nivel psihologic prin care se obține încrederea acestora¹³. Printre factorii de influență ai acestui fenomen se numără: starea materială precară a victimelor, existența deficiențelor în educație și dezvoltare psiho-socială, existența cererii perpetue pentru serviciile persoanelor traficate¹⁴.

Mai presus decât atât, fenomenul traficării și-a menținut monopolul inclusiv în contextul pandemiei de Covid-19, dar și în prezent, în contextul conflictelor armate care pun sub semnul întrebării dezideratul securității internaționale¹⁵.

La nivelul Uniunii Europene există rapoarte consecvente în materia traficului de persoane care au evidențiat o serie de provocări și tendințe ale fenomenului¹⁶. Fiind una dintre infracțiunile cu grad ridicat de pericolozitate socială, contextul pandemic a determinat o readaptare a mijloacelor de săvârșire. Din perspectiva datelor statistice înregistrare începând cu anul 2008 și culminând cu anul curent, concluzia devastatoare este că fenomenul de trafic își face în continuare resimțită prezența, în mod special sub forma a două modalități (dar nu numai): exploatarea sexuală și exploatarea în scop de muncă. Dacă în cazul principalei dimensiuni a traficului, victimele înregistrate sunt preponderent persoane de sex feminin, atât majore, cât și minore, în cazul celei de-a doua s-a constatat că majoritatea privesc categoria persoanelor de sex masculin și într-o proporție mai redusă persoanele de sex feminin. Astfel, traficul de persoane apare ca fiind o conduită infracțională cu dimensiune de gen semnificativă.

În considerarea crizei generate de pandemia de Covid-19, acest eveniment a determinat provocări pe plan socio-economic, aducând atingere capacității statelor de intervenție eficientă. Obiectul principal de analiză constă în identificarea, pe baza activității de raport realizată de instituțiile europene, a modului în care Uniunea Europeană a reușit să gestioneze situația dificilă impusă de contextul pandemic, strategia în fapt aplicată, dar și posibilele îmbunătățiri care ar putea să prindă contur pe viitor.

¹³ *Idem*, pp. 19-20, 25-26.

¹⁴ Teodor Manea, Giulia Șologon, *Traficul de ființe umane și exploatarea persoanelor vulnerabile*, Editura Hamangiu, 2022, pp. 22-24; G. C. Zaharia, *op. cit.*, pp. 12-16.

¹⁵ *Detectarea traficului de ființe umane în contextul crizei umanitare rezultate din războiul împotriva Ucrainei*, OSCE, pp.2-4, disponibil la adresa online: <https://www.osce.org/files/f/documents/d/1/572974.pdf>, accesată la data de 10.05.2025.

¹⁶ Comisia Europeană a realizat în decursul anilor 2021-2025 un număr de 5 rapoarte ce vizează în mod specific evoluția fenomenului traficării în contextul provocărilor determinate de pandemia de Covid-19.

O primă concluzie a rapoartelor întocmite de Comisia Europeană realizate în contextul analizei vulnerabilităților transnaționale determinate de pandemie și conflictele armate, constă în accentuarea digitalizării formelor de exploatare¹⁷.

Mai ales în segmentul exploatării sexuale, fiind cel mai cunoscut și răspândit tipar, se remarcă mutarea practicilor specifice din mediul fizic în cel online, fiind o consecință a măsurilor restrictive impuse de necesitatea protejării populației. „Reforma” exploatării a constatat realmente în adaptarea mediului de practicare, concretizată prin înlocuirea mediului stradal și/sau hotelier, așa zise forme tradiționale, cu mediul online. Cu atât mai mult, un rol substanțial l-au avut platformele de social-media, fiind în prezent modalitatea cea mai facilă de selecționare a posibilelor victime, dar și canalul principal de comunicare dintre victime și cei care folosesc serviciile puse în circulație, respectiv dintre cei care traficează și potențialii clienți. Multe victime sunt recrutate prin oferte false de muncă sau prin utilizare de metode de manipulare emoțională, având credința că vor primi sprijin financiar sau stabilitate¹⁸.

Deși statisticile arată o scădere considerabilă a victimelor detectate în perioada aferentă pandemiei¹⁹, realitatea este că numărul persoanelor vizate de acest tip de conduită este probabil a fi unul considerabil mai mare. Această situație de fapt este determinată și de sentimentele de frică, de rușine, dar și de dependență resimțite de victime, care, pentru a-și asigura protecția aleg să nu aducă la cunoștința autorităților astfel de conduite²⁰. În plus, un avantaj al acestui mediu implică

¹⁷ Raport al Comisiei privind progresele înregistrate cu privire la combaterea traficului de persoane (al cincilea raport), partea introductivă, pagina 1. Raport disponibil la adresa online:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC0008>. În acest sens, este relevantă și Strategia Națională împotriva traficului de persoane pentru perioada 2024-2028, ce evidențiază în paginile 8-10 ale Anexei nr. 1, modul în care spațiul online a servit recrutării victimelor. Anexa poate fi consultată la adresa online: <https://anitp.mai.gov.ro/ro/docs/Despre%20Noi/Anexe/Strategia%20Nationala%20Impotriva%20Traficului%20de%20Persoane%202024-2028%20RO.pdf>.

¹⁸ Raport al Comisiei privind progresele înregistrate cu privire la combaterea traficului de persoane (al patrulea raport), secțiunea 2.1. referitoare la provocările recente în ceea ce privește combaterea traficului de persoane, p. 2-3. Raport disponibil la adresa online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022DC0736>, accesată la data de 10.05.2025.

¹⁹ Conform datelor colectate de EUROSTAT, numărul victimelor s-a înjumătățit, comparativ cu perioada 2019-2020, anterioară pandemiei. Aceasta constatare reprezintă și o ilustrare a lipsei de date concrete din partea anumitor state membre UE, care nu au furnizat la termen rapoartele și pentru care aprecierea s-a realizat în baza estimărilor. A se vedea: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022DC0736>, pagina 3 din cel de-al patrulea raport al Comisiei.

²⁰ T. Manea, G. Șologon, *op. cit.*, p. 31-33; Zedny C. Immatong, *The Victims who Refused to be Rescued: Lived Experiences of Victims of Sex Trafficking*, Journal of Electrical Systems, articol disponibil la adresa online: <https://journal.esrgroups.org/jes/article/view/2473>.

și posibilitatea recurgerii la conversațiile criptice, deci păstrarea anonimatului și indirect marcând o scădere a aptitudinii de identificare a cazurilor²¹.

Utilizarea platformelor digitale reprezintă o metodă facilă de selecționare a potențialelor victime, autorii fiind din ce în ce mai ingenioși în ceea ce privește acapararea încrederii. De pildă, o strategie în acest sens este bine cunoscută sub denumirea de „loverboy”²², prin care persoane de sex masculin (dar nu numai), profitând mai ales de naivitatea, dar și de vârsta fragedă a celor vizați exploatează încrederea acestora, folosindu-se de modalități de comunicare prin care să inducă un sentiment de încredere. Finalitatea este de obținere a controlului asupra acțiunilor victimelor, care, din punct de vedere psihic, sunt forțate să accepte propunerile insidioase ale traficantilor. Pe de-o parte, se poate pune problema expunerii unei realități eronate, în sensul de promitere a unor facilități nereale, pe de altă parte, propunerile pot fi directe și reale, iar victimele acceptă, deși au reprezentarea caracterului ilicit al activității, în considerarea sentimentului de putere inoculat de autori împotriva acestora²³.

Cea de-a doua dimensiune a traficului care a cunoscut o amplificare și o readaptare în contextul digitalizării este exploatarea în scopuri de muncă. S-a anticipat ca efect economic al pandemiei și creșterea cererii pentru traficul de persoane în această variantă. Conform rapoartelor, printre cele mai predispuse categorii de persoane se numără cea a migranților (inclusiv cei care aveau documente de ședere legală), aceștia fiind recrutați din țara lor de origine și aduși în UE, modalitatea de înșelare a încrederii acestora fiind prin intermediul promisiunilor false a unei vieți mai stabile din punct de vedere financiar. În plus, în vederea simulării legalității documentelor oficiale necesare pătrunderii dintr-un stat terț în altul, membru UE, se recurge cel mai adesea la falsificarea acestora, urmând ca victimele să-și „plătească” intrarea prin prestarea de activități lucrative.

Tehnologia a jucat un rol semnificativ în ceea ce privește menținerea monopolului fenomenului de trafic de persoane în perioada pandemiei, întrucât rețelele sociale au constituit premisa atragerii posibilelor victime, traficantii recurgând la înființarea și/sau colaborarea cu întreprinderi de recrutare, scopul fiind acela de creare a unei aparențe de legalitate a activității desfășurate.

Domeniul de activitate vizat este cel al prestărilor de servicii, în mod special, relevante fiind activitățile precum serviciile de curățenie, de cosmetică, în domeniul agriculturii sau al construcțiilor.

²¹ EMSC 6 th Annual Report, valabil la adresa online: <https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/EMSC%206%20th%20Annual%20Report.pdf>, pagina 17 din raport.

²² T. Manea, G. Șologon, *op. cit.*, p. 18; Karijn Aussemsa, Maaike Muntingaa, Anne Addinkb, Christine Deddinga, *Quality of care and wellbeing from the perspective of girls in residential care facilities who are commercially and sexually exploited by „loverboys”*, articol disponibil la adresa online: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0190740920305600>, accesată la data de 04.05.2025.

²³ T. Manea, G. Șologon, *op. cit.*, pp. 17-18.

Munca forțată reprezintă o formă gravă de încălcare a drepturilor omului, prin urmare eradicarea reprezintă o preocupare de interes la nivel european. Nu doar că este o cauză a sărăciei, dar și un obstacol principal în vederea realizării idealului de dezvoltare economică²⁴. În acest sens au fost formulate noi orientări materializate chiar sub forma unei strategii comerciale²⁵ prin care să se asigure menținerea rezilienței și sustenabilității în segmentul lanțurilor de aprovizionare. Prin urmare, idealul este de implementare a unei obligații de diligență în vederea abolirii muncii forțate, concretizată sub forma implicării în operațiunile specifice selecționării personalului și luarea unor măsuri de prevenție, susținute de mecanisme de sesizare a comportamentelor ce prezintă suspiciuni din punct de vedere al legalității acestora.

O altă tendință periculoasă constatată în urma activității de cercetare și analiză este cea de materializare a unor noi forme de exploatare atipice, altele decât cele tradiționale. Pe lângă formele clasice de exploatare, provocările contemporane au favorizat proliferarea unor forme netradiționale de trafic de persoane, deseori mai greu de identificat și combătut. Deși concluziile rapoartelor indică un procent relativ scăzut în rândul acestor activități, cuantificarea scăzută nu ar trebui să indice o lipsă de interes pentru înțelegerea rațiunii extinderii fenomenului și față de alte arii decât cele tradiționale, cu atât mai mult că multe state membre au identificat la nivel intern o creștere considerabilă a acestora. Printre activitățile identificate se numără: căsătoriile forțate și fictive, maternitatea de substituție ilegală, exploatarea cerșetoriei și activitățile infracționale forțate²⁶.

Căsătoriile forțate și fictive reprezintă acele „contracte” matrimoniale încheiate în afara scopului specific încheierii căsătoriei, acela de întemeiere a unei familii²⁷. De regulă, această dimensiune a exploatării vizează cu predilecție persoanele de sex feminin din rândul migranților sau a minorităților, care, în schimbul obținerii beneficiilor determinate de calitatea de cetățean european²⁸, plătesc un contraechivalent. Realitatea este că de cele mai multe ori, obținerea acestor avantaje nu este condiționată doar de o simplă retribuție, ci poate reprezenta

²⁴ Noi orientări ale UE pentru a ajuta întreprinderile să combată munca forțată în cadrul lanțurilor de aprovizionare, Comisia Europeană, comunicat de presă, disponibil la adresa online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/ro/ip_21_3664/IP_21_3664_RO.pdf, accesată la data de 28.04.2025.

²⁵ Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor, disponibilă la adresa online: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:5bf4e9d0-71d2-11eb-9ac9-01aa75ed71a1.0017.02/DOC_1&format=PDF, accesată la data de 28.04.2025.

²⁶ Raport al Comisiei Europene privind progresele înregistrate cu privire la combaterea traficului de persoane (al cincilea raport), secțiunea 2.4 referitoare la traficul de persoane în scopul altor forme de exploatare, paginile 5, 6. Raport disponibil la adresa online:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC0008>, accesată la data de 10.05.2025.

²⁷ Lucia Irinescu, *Dreptul familiei*, Editura Hamangiu, București, 2024, pp. 209-212.

²⁸ Raport al Eurojust privind căsătoriile de conveniență: <https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/assets/sham-marriage-oct-2020-redacted.pdf>.

premisea unor alte forme de exploatare. Prin urmare, căsătoria fictivă presupune în cele mai multe cazuri o mijlocire în vederea materializării altor forme de exploatare, dintre cele clasice deja menționate.

Maternitatea de substituție reprezintă o instituție ce face obiectul necorelărilor legislative, datorate lipsei unui cadru normativ uniform la nivel european. Fiecare stat membru deține autonomia în ceea ce privește reglementarea acestei instituții. Realitatea este că, în detrimentul amplificării practicilor de acest tip, în continuare există reticență din partea autorităților statale privind recunoașterea legală, fiind o situație de fapt lipsită de efecte în plan juridic²⁹. Din acest motiv, în considerarea celor aflați în nevoie, care se confruntă cu dificultăți în întemeierea unei familii, ce recurg *ultima ratio* la această formă de reproducere umană, s-a creat o industrie a maternității de substituție, concretizându-se, astfel, o nouă formă de comercializare a corpului uman. Dacă în unele state, maternitatea de substituție își poate găsi aplicabilitatea doar în considerarea scopului de binefacere (prin urmare să nu facă obiectul unei tranzacții), alte state (precum România) nu recunosc efectele juridice ale unei astfel de reproduceri, nici în considerarea caracterului său gratuit. Prin urmare, o lipsă de adaptare a legiuitorului la realitățile actuale a ridicat probleme privind noi activități infracționale ce se circumscriu conceptului ante-menționat. Mai exact, în schimbul obținerii unor foloase patrimoniale sau nepatrimoniale, persoane de sex feminin, independente sau condiționate de alte persoane ajung să-și comercializeze corpul³⁰.

Exploatarea cerșetoriei, deși nu are caracter de noutate, continuă să păstreze o poziție dominantă, fiind chiar una dintre cele mai răspândite forme de exploatare întâlnite în viața de zi cu zi. De regulă, această dimensiune vizează categorii de persoane vulnerabile, în special minorii, copii ai celor care îi exploatează și care profită de mila publicului în vederea obținerii de foloase. Reprezintă o formă de exploatare predominantă, vizibilă publicului larg, poate chiar tolerată la nivel de societate, indiferent că vizează persoane adulte sau minore, existând o reticență în sesizarea unor astfel de fapte de către cetățeni. O problemă ridicată în doctrină³¹, necesar a fi menționată este cea corelativă modificării survenite în conținutul infracțiunii de nedenunțare prevăzută la articolul 266 CP. Astfel, specialiști în drept și-au pus problema reținerii acestei infracțiuni în sarcina celor care nu denunță astfel de fapte având în vedere introducerea alineatului care vizează în mod specific persoanele minore și indicarea explicită a capitolului referitor la infracțiunile ce vizează exploatarea persoanelor vulnerabile. Situațiile premisă pot consta în determinarea unui minor să apeleze în mod repetat la mila publicului pentru a cere ajutor material (conduită descrisă de art. 214 CP) sau folosirea prezenței minorului, de către cel care apelează la mila publicului, în scopul obținerii ajutorului material (conduită descrisă de art. 215 CP). În consecință, dată fiind multitudinea de astfel de fapte, caracterul lor cotidian,

²⁹ L. Irinescu, *op. cit.*, pp. 358-361.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ Cristina Rotaru, Andra-Roxana Trandafir, Valerian Cioclei, *Drept penal. Partea Specială II*, ed. 7, Editura C.H. Beck, București, 2024, pp. 50-51.

obișnuit, cum va fi antrenată răspunderea penală a celor care nu anunță de îndată autoritățile? O astfel de reglementare este de natură a genera serioase probleme în practică, fiindcă antrenarea răspunderii penale este posibilă chiar și dacă un justițiabil are simplă trecere printr-o intersecție sau alte spații publice care din punct de vedere obiectiv, sunt frecventate de sute, poate chiar mii de persoane³².

Elementul de noutate este dat de contextul digitalizării, care determină adaptarea fenomenului și stabilirea unei noi configurații. Astfel, rețelele sociale joacă un rol esențial în promovarea diverselor cauze umanitare, care în proporție mai scăzută, dar semnificativă nu corespund realității. Astfel, simulând existența unei afecțiuni, a unor condiții împovăraătoare, se reușește atragerea atenției, a compasiunii și a milei publicului. Mai presus decât atât, chiar modul în care se obțin foloasele evidențiază însăși expresia evoluției tehnologice, realizându-se prin intermediul instrumentelor de plată online. Asemenea acțiuni subliniază, pe de-o parte, o readaptare a conceptului de cerșetorie, iar pe de altă parte, reprezintă fapte veritabile de înșelăciune.

3. Măsuri puse în practică în spațiul european

Revenind la problematicile ridicate în începutul lucrării, se poate afirma caracterul de infracțiune eventual informatică (în sensul larg al noțiunii)³³ a traficului de persoane, dată fiind aptitudinea acesteia de realizare prin intermediul spațiului virtual, dar și independent de folosirea tehnologiei. Cu atât mai mult această infracțiune, în mod specific în varianta modalității alternative a recrutării, dobândește un caracter continuu în timp, întrucât folosirea mijloacelor de comunicare la distanță în scop de selecționare a potențialelor victime, de pildă, prin publicarea anunțurilor de natura celor de angajare, nu presupune o încetare în timp imediată, ci este susceptibilă de prelungire³⁴.

Dată fiind situația actuală, la nivel comunitar, constatările efectuate în decursul anilor s-au repercutat sub forma necesității de reconfigurare a bazei comune în ceea ce privește prevenirea și combaterea traficului de persoane. Relevantă a fost în acest sens, modificarea Directivei 2011/36/UE, din considerente de insuficiență legislativă care s-a concretizat prin extinderea noțiunii de exploatare incluzând și căsătoria forțată, maternitatea de substituție ilegală, adopția ilegală³⁵, precum și prin instituirea obligativității statelor membre de a incrimina utilizarea serviciilor prestate de victime ale traficului de persoane³⁶. Rațiunea

³² *Ibidem*.

³³ Ramona Mihaela Moldovan, *Traficul de persoane în spațiul virtual*, Revista Curentul Juridic, pp. 2-5., articol disponibil la adresa online: https://revcurentjur.ro/old/arhiva/attachments_201103/recjurid113_8FR.pdf.

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ Art. 2 alin. (3) din Directiva 2024/1712 a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iunie 2024 de modificare a Directivei 2011/36/UE privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia, JO L 2024/1712, 24.6.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1712/oj>.

³⁶ Art. 18a din Directiva 2024/1712.

reglementării vizează minimizarea cererii pe piață privind serviciile ce implică exploatarea persoanelor vulnerabile, astfel încât cei care cu bună știință recurg la astfel de servicii să fie inhibați. Această largire a sferei de aplicare reflectă o recunoaștere a pluralității formelor de exploatare care transcende granițele tradiționale ale muncii forțate sau exploatării sexuale.

De asemenea, introducerea unei noi circumstanțe agravante care vizează difuzarea materialelor video sau a imaginilor cu caracter sexual care implică victime ale traficului, prin intermediul mediilor digitale reprezintă un alt element de noutate majoră, întrucât spațiul virtual este considerat atât facilitator al recrutării și controlului victimelor, cât și obstacol în identificarea și urmărirea penală a traficantilor³⁷. Printre alte măsuri concretizate se numără și instituirea obligativității statelor de a efectua rapoarte consecutive prin intermediul cărora să fie înregistrate și stocate informații esențiale privind evoluția acestui fenomen, fiind necesară desemnarea unor instituții însărcinate cu monitorizarea atentă a cazurilor de incidență³⁸.

În plus, amendamentele stabilesc ca obiectiv central protecția victimelor. Astfel, se impune statelor membre să adopte mecanisme formale pentru identificarea timpurie a victimelor, să asigure acces la adăposturi sigure, servicii de consiliere, asistență medicală, psihologică și juridică, precum și să stabilească puncte focale naționale pentru coordonarea transfrontalieră³⁹. Nu în ultimul rând, această reconfigurare de conținut pune accentul pe ceea ce înseamnă stabilirea unui regim sancționator corespunzător, care să reflecte întru totul importanța valorilor sociale protejate, acest obiectiv fiind reliefat mai cu seamă și prin întărirea răspunderii persoanei juridice⁴⁰.

Această modificare legislativă reprezintă o materializare a Strategiei impuse pentru perioada 2021-2025 privind combaterea și prevenirea traficului de persoane⁴¹. Scopul este de stabilire a unor politici cât mai eficiente care să răspundă într-adevăr realităților sociale și care să aibă aptitudinea reală de reprimare, de menținere sub control a traficului de ființe umane. Activitățile infracționale sunt specifice oricărei societăți, fără a se putea pune problema eradicării definitive, însă o politică stabilă de prevenire, de sensibilizare a populației privind noile tendințe și configurări ale fenomenului cu siguranță constituie premisa atingerii unui climat echilibrat, unde rata de infracționalitate este gestionabilă.

În ciuda efectelor negative pe care le implică dezvoltarea accentuată a tehnologiei, nu este de desconsiderat și impactul pozitiv pe care mediul virtual l-a

³⁷ Art. 4 alin (3) lit. b din aceeași directivă.

³⁸ Art. 19, 19a, 19b din aceeași directivă.

³⁹ Art. 8-18 din aceeași directivă.

⁴⁰ Art. 5-6 din aceeași directivă.

⁴¹ Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor referitoare la Strategia UE privind combaterea traficului de persoane, disponibilă la adresa online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX:52021DC0171>.

avut referitor la identificarea conduitelor infracționale. *Digital Services Act*⁴² reprezintă actul normativ cu o deosebită importanță în această materie, prin care este instituită obligația de diligență a furnizorilor de servicii în privința detectării, monitorizării și eliminării conținutului online în legătură cu traficul de persoane. Digitalizarea modelului de afaceri ilegale ale traficantilor a creat, astfel, și premisele identificării timpurii a cazurilor ce se înscriu în domeniul infracțional și a sancționării concrete, date fiind probele digitale colectate și stocate (amprenta digitală). Prin urmare, în pofida faptului că dinamica societății generează noi conduite ilicite adaptate tendințelor actuale, mai cu seamă exacerbate prin mijlocirea internetului, poziția autorităților trebuie să fie una operativă, astfel încât să se poată menține un control al conținutului. Autoritățile pot recurge la utilizarea tehnologiei chiar în favoarea acestora, în detrimentul aparenței sale de „inamic” (având în vedere natura sa de instrument utilizat de traficantii de ființe umane în vederea mijlocirii activității de recrutare), în lupta continuă împotriva acestui tip de infracționalitate. Acest deziderat presupune și un cadru legislativ care să impună măsuri corespunzătoare, ce vizează în mod special monitorizarea adecvată a conținutului accesibil online⁴³.

4. Concluzii

Traficul de persoane continuă să reprezinte o provocare complexă și persistentă în spațiul Uniunii Europene, în pofida eforturilor instituționale concertate și a cadrelor normative dezvoltate. Criza sanitară generată de pandemia de Covid-19 a accentuat vulnerabilitățile sistemice și a determinat o mutație semnificativă în *modus operandi* al rețelelor infracționale, concretizată printr-o accelerare a digitalizării formelor de exploatare, în special cea sexuală. De asemenea, exploatarea ajunge să cunoască noi forme care nu se încadrează în sensul tradițional al termenului, ce ridică probleme pe plan instituțional, dar și legislativ.

Analiza coroborată a rapoartelor europene relevă persistența unei dimensiuni de gen marcante în profilul victimologic, alături de o diversificare a canalelor de racolare și manipulare, în care spațiul virtual joacă un rol tot mai central. Scăderea aparentă a numărului de victime identificate în perioada pandemică nu trebuie interpretată ca o reducere reală a fenomenului, ci mai degrabă ca un simptom al limitărilor de ordin operațional și al reticenței victimelor de a accesa mecanismele de sprijin.

⁴² Regulamentul privind serviciile digitale (DSA), primul regulament în domeniul digital din lume. În acest sens, este relevant Regulamentul 2022/2065/UE al Parlamentului European și al Consiliului privind o piață unică pentru serviciile digitale și de modificare a Directivei 2000/31/CE (Regulament privind serviciile digitale), publicat în JO L 277/1 din 27.10.2022, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj>.

⁴³ A se vedea: *The challenges of countering human trafficking in the digital era*, Europol, raport disponibil la adresa online: https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/the_challenges_of_countering_human_trafficking_in_the_digital_era.pdf, accesată la data de 10.05.2025.

Totuși, abordarea recentă din perspectivă legislativă și instituțională pe plan european, în considerarea evenimentelor contemporane, reflectă o evoluție necesară și coerentă a politicii în domeniul prevenirii și combaterii traficului de persoane, adaptată la realitățile contemporane ale digitalizării și mobilității trans-frontaliere. Extinderea noțiunii de exploatare, incriminarea utilizării serviciilor prestate de victime și integrarea tehnologiei ca factor agravant și, totodată, ca instrument de prevenție, marchează o schimbare de paradigmă în abordarea legislativă a acestui fenomen.

În vederea menținerii acestui flagel sub control este necesară o strategie multilaterală și dinamică, în care prevenirea, protecția, dar și regimul sancționator sunt pe măsură. În acest context, dezvoltarea continuă a instrumentelor digitale de monitorizare și aplicare a legii, în paralel cu formarea specializată a actorilor implicați, devine esențială pentru menținerea unui control operațional asupra fenomenului. Prin urmare, modificările recente nu doar actualizează legislația, ci reafirmă voința politică a Uniunii Europene de a combate sistemic și coordonat una dintre cele mai grave forme de criminalitate transnațională.

Referințe

- Cioclei V., *Drept penal Partea specială I*, ed. 9, Editura C. H. Beck, București, 2024.
- Irinescu L., *Dreptul familiei*, Editura Hamangiu, București, 2024.
- Karijn Aussemsa, Maaïke Muntingaa, Anne Addinkb, Christine Deddinga, *Quality of care and wellbeing from the perspective of girls in residential care facilities who are commercially and sexually exploited by „loverboys”*, articol disponibil la adresa online: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0190740920305600>.
- Manea T., Șologan G., *Traficul de ființe umane și exploatarea persoanelor vulnerabile*, Editura Hamangiu, 2022.
- Moldovan R. M., *Traficul de persoane în spațiul virtual*, Revista Curentul Juridic, articol disponibil la adresa online: https://revcurentjur.ro/old/arhiva/attachments_201103/recjurid113_8FR.pdf.
- Rotaru C., Trandafir A.-R., Cioclei V., *Drept penal Partea Specială II*, ed. 7, Editura C.H. Beck, București, 2024.
- Seth J Prins, Sarah McKetta, Jonathan Platt, Carles Muntaner, Katherine M Keyes, Lisa M Bates, *The Serpent of Their Agonies Exploitation as Structural Determinant of Mental Illness*, articol disponibil la adresa online: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC7872213/>.
- Udroiu M., *Drept penal. Partea specială*, ed. 6, Editura C.H. Beck, București, 2019.
- Zaharia G.-C., *Traficul de persoane*, Editura C. H. Beck, București, 2012.
- Zedny C. Immatong, *The Victims who Refused to be Rescued: Lived Experiences of Victims of Sex Trafficking*, Journal of Electrical Systems, articol disponibil la adresa online: <https://journal.esrgroups.org/jes/article/view/2473>.